ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 8. septembra 2005 *

Vo veci C-416/02,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 19. novembra 2002,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: G. Valero Jordana, splnomocnený zástupca, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

ktorú v konaní podporuje:

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: K. Manji, neskôr C. White, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci D. Wyatt, QC, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

vedľajší účastník konania,

* Jazyk konania: španielčina.

proti

Španielskemu kráľovstvu, v zastúpení: N. Díaz Abad, splnomocnená zástupkyňa, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanému,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia J.-P. Puissochet (spravodajca), S. von Bahr, U. Lõhmus a A. Ó Caoimh,

generálna advokátka: C. Stix-Hackl,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 15. decembra 2004,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 12. mája 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Vo svojej žalobe Komisia Európskych spoločenstiev žiada Súdny dvor, aby určil, že Španielske kráľovstvo si tým, že:

— neprijalo opatrenia potrebné na splnenie povinností, ktoré mu vyplývajú z článkov 4, 9 a 13 smernice Rady 75/442/EHS z 15. júla 1975 o odpadoch (Ú. v. ES L 194, s. 39; Mim. vyd. 15/001, s. 23), zmenenej a doplnenej smernicou Rady 91/156/EHS z 18. marca 1991 (Ú. v. ES L 78, s. 32; Mim. vyd. 15/002, s. 3, ďalej len „smernica 75/442"),

— neprijalo opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby odpad pochádzajúci z prevádzky chovu ošípaných nachádzajúcej sa v mieste nazývanom „El Pago de la Media Legua" bol zneškodnený alebo zhodnotený bez ohrozenia ľudského zdravia alebo poškodenia životného prostredia, keďže ponechalo túto prevádzku v činnosti bez povolenia vyžadovaného uvedenou smernicou a nevykonalo ani pravidelné potrebné kontroly týchto prevádzok,

— nevykonalo pred realizáciou alebo zmenou tohto projektu posudzovanie vplyvov, porušujúc tak ustanovenia článkov 2 a 4 ods. 2 smernice Rady 85/337/EHS z 27. júna 1985 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (Ú. v. ES L 175, s. 40; Mim.

vyd. 15/001, s. 248, ďalej len „smernica 85/337 v pôvodnom znení") alebo porušujúc tak ustanovenia tejto smernice zmenenej a doplnenej smernicou Rady 97/11/ES z 3. marca 1997 (Ú. v. ES L 73, s. 5; Mim. vyd. 15/003, s. 151, ďalej len „smernica 85/337"),

— nevykonalo potrebný výskum hydrologických podmienok oblasti zasiahnutej znečistením v súlade s ustanoveniami článku 3 písm. b), článku 5 ods. 1 a článku 7 smernice Rady 80/68/EHS zo 17. decembra 1979 o ochrane podzemných vôd pred znečistením niektorými nebezpečnými látkami (Ú. v. ES L 20, 1980, s. 43; Mim. vyd. 15/001, s. 134),

— nedbalo na to, aby komunálne odpadové vody aglomerácie Vera prešli čistením spôsobom stanoveným v článku 5 ods. 2 smernice Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd (Ú. v. ES L 135, s. 40; Mim. vyd. 15/002, s. 26), teda náročnejším čistením ako tým, ktoré je uvedené v článku 4 tejto smernice,

— neoznačilo Rambla de Mojácar ako ohrozené pásmo, porušujúc ustanovenia článku 3 ods. 1, 2 a 4 smernice Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (Ú. v. ES L 375, s. 1; Mim. vyd. 15/002, s. 68),

nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z uvedených smerníc.

Právny rámec

Právna úprava týkajúca sa odpadov

Právna úprava Spoločenstva

2 Článok 1 písm. a) prvý pododsek smernice 75/442 definuje odpad ako „akúkoľvek látku alebo predmet v kategórii ustanovenej v prílohe I, ktorej sa jej držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je povinný sa jej zbaviť".

3 Druhý pododsek toho istého článku 1 písm. a) zveruje Komisii úlohu zostaviť „zoznam odpadov, ktoré patria do kategórií uvedených v prílohe I". Rozhodnutím 94/3/ES z 20. decembra 1993, ktorým sa vydáva zoznam odpadov podľa článku 1 písm. a) smernice 75/442 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 5, 1994, s. 15), Komisia schválila „Európsky katalóg odpadov", v ktorom sú medzi „odpadmi pochádzajúcimi z primárnej poľnohospodárskej výroby" [*neoficiálny preklad*] uvedené najmä „výkaly, moč a hnoj (vrátane znečistenej slamy), maštaľný hnoj, ktoré sú zbierané oddelene a upravované mimo daného miesta" [*neoficiálny preklad*]. Úvodná poznámka uvedená v prílohe tohto rozhodnutia obsahuje spresnenie, že tento zoznam odpadov „nie je vyčerpávajúci" [*neoficiálny preklad*], že „skutočnosť, že látka je tam uvedená, neznamená, že je odpadom vo všetkých prípadoch" [*neoficiálny preklad*] a že „zápis do tohto zoznamu je účinný, len ak látka zodpovedá definícii odpadov" [*neoficiálny preklad*].

4 Článok 1 písm. c) tej istej smernice definuje držiteľa ako „pôvodcu odpadu alebo fyzickú či právnickú osobu, ktorá má odpad v držbe".

5 Článok 2 smernice 75/442 stanovuje:

„1. Smernica 75/442/EHS sa nevzťahuje na:

a) plynné odpady vypúšťané do atmosféry;

b) odpady, na ktoré sa už vzťahuje iná právna úprava:

...

iii) mŕtve telá zvierat a ďalší poľnohospodársky odpad: fekálie a iné prírodné látky používané v poľnohospodárstve, ktoré nie sú nebezpečné;

...

2. Špecifické pravidlá pre zvláštne prípady alebo doplňujúce túto smernicu pre nakladanie so zvláštnymi kategóriami odpadu môžu byť ustanovené prostredníctvom jednotlivých smerníc."

6 Článok 4 uvedenej smernice stanovuje:

„Členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia na zaistenie toho, aby sa odpad zhodnocoval alebo zneškodňoval bez ohrozenia ľudského zdravia a bez použitia postupov či metód, ktoré by mohli poškodiť životné prostredie, najmä:

— bez ohrozovania vody, ovzdušia, pôdy, rastlín a živočíchov,

— bez obťažovania okolia napr. hlukom alebo zápachom,

— bez nepriaznivého ovplyvňovania krajiny alebo miest zvláštneho záujmu.

Členské štáty taktiež prijmú nevyhnutné opatrenia na zákaz svojvoľného opúšťania, nepovoleného ukladania a nekontrolovateľného zneškodňovania odpadu."

7 Podľa článku 9 tej istej smernice, najmä na účely vykonania uvedeného článku 4, každé zariadenie alebo podnik, ktorý vykonáva činnosti zneškodňovania odpadov uvedené v prílohe II A, musí získať povolenie od príslušného orgánu, pričom toto povolenie musí obsahovať najmä druhy a množstvo odpadu, technické požiadavky, bezpečnostné opatrenia, ktoré je potrebné vykonať, miesto zneškodňovania a metódu úpravy.

8 Podľa článku 13 smernice 75/442:

„Zariadenia alebo podniky, ktoré vykonávajú činnosti uvedené v článkoch 9 až 12, podrobia príslušné orgány pravidelným inšpekciám."

Vnútroštátna právna úprava

9 Článok 2 ods. 2 zákona č. 10/1998 z 21. apríla 1998 o odpadoch (BOE z 22. apríla 1998) stanovuje, že „tento zákon sa vzťahuje doplňujúcim spôsobom na látky, ktoré sú ďalej uvedené vo vzťahu k záležitostiam, ktoré sú výslovne upravené v osobitnej právnej úprave:

...

b) zneškodňovanie a spracovanie mŕtvych zvierat a odpadov zvieracieho pôvodu, ako sú upravené v kráľovskom dekréte č. 2224/1993 zo 17. decembra 1993 o sanitárnych normách pri zneškodňovaní a spracovaní mŕtvych zvierat a odpadov zvieracieho pôvodu a ochrane pred patogénnymi zložkami v krmive pre zvieratá...

c) odpady pochádzajúce z poľnohospodárskych prevádzok a chovu dobytka pozostávajúce z výkalových látok a iných prírodných látok, ktoré nie sú škodlivé, používaných v rámci poľnohospodárskych prevádzok, aké sú upravené kráľovským dekrétom č. 261/1996 zo 16. februára 1996 o ochrane vôd pred

znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, a právnou úpravou, ktorú má prijať vláda v súlade s piatym doplňujúcim ustanovením

...“

10 Toto piate doplňujúce ustanovenie stanovuje, že používanie odpadov stanovených v uvedenom článku 2 ods. 2 písm. c) ako poľnohospodárske hnojivo podlieha právnej úprave, ktorú na tento účel prijíma vláda, a dodatočným normám prijatým v prípade potreby autonómnymi oblasťami. Podľa toho istého doplňujúceho ustanovenia táto právna úprava stanovuje typ a množstvo odpadov, ktoré sa môžu používať ako hnojivo, a takisto podmienky, za ktorých činnosť nepodlieha povoleniu, a stanovuje, že vyššie uvedená činnosť sa musí vykonávať bez ohrozenia ľudského zdravia a bez používania procesov alebo metód, ktoré by mohli poškodiť životné prostredie, najmä spôsobiť znečistenie vôd.

11 Na základe zákonného oprávnenia vyplývajúceho z tohto piateho doplňujúceho ustanovenia prijala španielska vláda kráľovský dekrét č. 324/2000 z 3. marca 2000, ktorý stanovil základné pravidlá riadenia prevádzky chovu ošípaných (BOE z 8. marca 2000). Článok 5 B písm. b) tohto kráľovského dekrétu stanovuje, že nakladanie s maštaľným hnojom z chovu ošípaných sa môže vykonávať najmä zhodnocovaním ako organické minerálne hnojivo, pričom v danom prípade musia mať prevádzky „prehradené a nepriepustné skladovacie jamy močovky, či už prírodne alebo umelo vytvoreným spôsobom, ktoré predchádzajú vzniku rizika filtrácie a znečistenia povrchových a podzemných vôd, zaručujú, že nedochádza k stratám zaplavením alebo z dôvodu geotechnickej nestability, a ktorých rozmer je dostatočný na uskladnenie najmenej trojmesačnej produkcie, aby mohlo byť zabezpečené primerané nakladanie s ňou“.

12 Podľa prvého doplňujúceho ustanovenia zákona č. 10/1998 sa kontrola zhodnocovania močovky v oblastiach, ktoré neboli vyhlásené za ohrozené znečistením dusičnanmi podľa kráľovského dekrétu č. 261/1996 zo 16. februára 1996 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (BOE zo 16. februára 1996), nemôže vykonať na základe kráľovského dekrétu č. 324/2000.

13 Právna úprava odpadov, ktorú prijala Junta de Andalucía, vylučuje zo svojej pôsobnosti organické odpady pochádzajúce z poľnohospodárskych činností alebo chovu.

Právna úprava posudzovania vplyvov určitých projektov na životné prostredie

Právna úprava Spoločenstva

14 Článok 2 ods. 1 smernice 85/337 vo svojom pôvodnom znení stanovoval:

„Členské štáty prijmú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že pred vydaním povolenia projekty, ktoré pravdepodobne majú významné vplyvy na životné prostredie z dôvodov, okrem iného, ich charakteru, veľkosti alebo umiestnenia, budú posúdené z hľadiska ich vplyvov.

Tieto projekty sú definované v článku 4."

15 Podľa článku 4 ods. 2 uvedenej smernice „typy projektov, uvedené v prílohe II, podliehajú posúdeniu podľa článkov 5 až 10, ak členské štáty usúdia, že si to vyžaduje ich charakter". Táto príloha II bod 1 písm. f) uvádzala zariadenia na chov ošípaných.

16 Podľa článku 4 ods. 1 smernice 85/337 „projekt[y], uvedené v prílohe I, podliehajú posúdeniu podľa článkov 5 až 10".

17 Uvedená príloha I bod 17 písm. b) uvádza zariadenia na chov hydiny alebo ošípaných s viac ako 3 000 miestami pre chov ošípaných (nad 30 kg) a ten istý bod písm. c) zahŕňa zariadenia s viac ako 900 miestami pre prasnice.

18 Článok 4 ods. 2 smernice 85/337 stanovuje, že členské štáty určia pre projekty uvedené v prílohe II tejto smernice na základe skúmania každého jednotlivého prípadu alebo prahov, alebo kritérií stanovených členskými štátmi, „či budú podliehať posúdeniu v súlade s článkami 5 až 10". Odsek 3 toho istého článku 4 stanovuje, že „ak sa vykonáva skúmanie každého jednotlivého prípadu, alebo ak sú stanovené prahy alebo kritériá pre potreby článku 2, vezmú sa do úvahy príslušné výberové kritéria uvedené v prílohe III".

19 Príloha II bod 1 písm. e) smernice 85/337 uvádza „veľké zariadenia pre chov dobytka (projekty neobsiahnuté v prílohe I)" a bod 13 tej istej prílohy „ak[ú]koľvek zmen[u] alebo rozšírenie projektov uvedených v prílohe I alebo prílohe II už autorizovaných, vykonaných, alebo v procese vykonávania, ktoré môžu mať podstatný nepriaznivý vplyv na životné prostredie". Smernicu 85/337 mali členské štáty prebrať do 14. marca 1999.

Vnútroštátna právna úprava

20 Junta de Andalucía prijala zákon č. 7/1994 z 18. mája 1994 o ochrane životného prostredia, ktorého príloha II bod 11 stanovuje, že prevádzky trvalého ustajnenia ošípaných, ktoré majú viac ako 100 chovných prasníc a 500 ošípaných určených na výkrm, podliehajú postupu, ktorý zahŕňa vyhotovenie správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Právna úprava ochrany podzemných vôd

Právna úprava Spoločenstva

21 Článok 3 smernice 80/68 stanovuje:

„Členské štáty urobia potrebné kroky, aby:

...

b) obmedzili zavádzanie látok uvedených v zozname II do podzemných vôd a zabránili tak znečisťovaniu týchto vôd danými látkami."

22 Bod 3 uvedeného zoznamu II uvádza „látky, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú chuť a/alebo zápach podzemných vôd...".

23 Článok 5 smernice 80/68 stanovuje najmä, že členské štáty podrobia predchádzajúcemu prieskumu vypúšťanie látok uvedených v tomto zozname II a môžu udeliť povolenie za predpokladu, že sa dodržiavajú všetky technické požiadavky na zabránenie znečistenia podzemných vôd týmito látkami.

24 Podľa článku 7 uvedenej smernice „predchádzajúci prieskum uvedený v článkoch 4 a 5 zahrňuje výskum hydrogeologických podmienok príslušného územia, možnú čistiacu schopnosť pôdy a podložia, ako aj riziko znečistenia a zmeny kvality podzemných vôd spôsobené vypúšťaním. Prieskumom sa tiež zistí, či je vypúšťanie látok do podzemných vôd uspokojujúcim riešením z hľadiska životného prostredia."

Vnútroštátna právna úprava

25 Súdnemu dvoru nebolo v rámci tohto konania oznámené, že by existoval akýkoľvek predpis vnútroštátneho práva, ktorého konkrétnym cieľom by bolo zabezpečiť prebratie smernice 80/68.

Úprava nakladania s komunálnymi odpadovými vodami

Právna úprava Spoločenstva

26 Článok 5 ods. 1 smernice 91/271 stanovuje, že „na účely odseku 2 členské štáty identifikujú do 31. decembra 1993 citlivé oblasti podľa kritérií stanovených v prílohe

II", medzi ktorými sa nachádza eutrofizácia [príloha II A písm. a)], určitá koncentrácia dusičnanov [príloha II A písm. b)] a potreba ďalšieho čistenia, aby sa splnili smernice Rady [príloha II A písm. c)].

27 Odsek 2 uvedeného článku 5 stanovuje, že členské štáty zabezpečia, že komunálne odpadové vody vstupujúce do zberných systémov prejdú pred vypustením v citlivých oblastiach náročnejším čistením ako tým, ktoré je uvedené v článku 4, najneskôr do 31. decembra 1998 pre všetky vypúšťania z aglomerácií s populačným koeficientom (ďalej len „p. k.") viac ako 10 000.

Vnútroštátna právna úprava

28 V Španielsku sú orgánmi príslušnými na nakladanie s odpadovými vodami miestne orgány. Povoľovanie vypúšťania a opätovného použitia čistených odpadových vôd je však v právomoci členského štátu, a to prostredníctvom Confederaciones Hidrográficas (hydrografické konfederácie, verejné orgány zodpovedné za hospodárenie s vnútornými vodami).

29 Kráľovský zákonný dekrét č. 11/1995 z 28. decembra 1995, ktorý stanovil pravidlá nakladania s komunálnymi odpadovými vodami (BOE z 30. decembra 1995), bol vykonaný kráľovským dekrétom č. 509/1996 z 15. marca 1996 (BOE z 29. marca 1996), čiastočne zmeneným kráľovským dekrétom č. 2116/1998 z 2. októbra 1998 (BOE z 20. októbra 1998).

Právna úprava týkajúca sa ochrany vôd pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcimi z poľnohospodárskych zdrojov

Právna úprava Spoločenstva

30 Článok 3 ods. 1 smernice 91/676 stanovuje, že „vody zasiahnuté znečistením a vody, ktoré by mohli byť zasiahnuté znečistením v prípade, že by sa nerealizovali opatrenia podľa článku 5, členské štáty identifikujú v súlade s kritériami stanovenými v príloha 1".

31 Odsek 2 uvedeného článku 3 stanovuje, že v lehote dvoch rokov po oznámení smernice 91/676, ku ktorému došlo 19. decembra 1991, „označia členské štáty ako ohrozené pásma všetky známe pôdne pásma na svojich územiach, ktorých vody zodpovedajú identifikácii podľa odseku 1 a ktoré sa podieľajú na znečisťovaní. Členské štáty budú o tomto počiatočnom označení informovať Komisiu v priebehu šiestich mesiacov".

32 V súlade s odsekom 4 toho istého článku „členské štáty preskúmajú najmenej každé štyri roky zoznam označených ohrozených pásiem, a ak je to potrebné, príslušným spôsobom ho zmenia alebo doplnia tak, aby zohľadnili zmeny a skutočnosti, ktoré nebolo možné v čase jeho zostavovania predvídať. Tieto štáty budú v priebehu šiestich mesiacov informovať Komisiu o akýchkoľvek zmenách alebo doplneniach v zozname ohrozených pásiem".

33 Článok 4 smernice 91/676 stanovuje najmä vo vzťahu k všetkým vodám a s cieľom poskytnutia všeobecnej úrovne ochrany pred znečistením, aby členské štáty prijali v priebehu dvoch rokov od oznámenia tejto smernice kódex alebo kódexy vhodných postupov v poľnohospodárstve, ktoré budú poľnohospodári uplatňovať na princípe dobrovoľnosti.

34 Podľa článku 5 tej istej smernice členské štáty vypracujú akčné programy vo vzťahu k označeným ohrozeným pásmam. Tieto programy majú obsahovať záväzné opatrenia, medzi ktoré patria najmä opatrenia stanovené v kódexe alebo kódexoch vhodných poľnohospodárskych postupov, ako aj opatrenia uvedené v prílohe III smernice 91/676. Opatrenia uvedené v tejto prílohe III sa týkajú najmä období, keď je zakázaná aplikácia určitých typov hnojív na pôdu, kapacity zásobníkov na skladovanie maštaľného hnoja, spôsobov aplikácie na pôdu a maximálneho množstva maštaľného hnoja obsahujúceho dusík, ktoré sa môže aplikovať na pôdu.

Vnútroštátna právna úprava

35 Španielske kráľovstvo prebralo smernicu 91/676 do svojho právneho poriadku prostredníctvom kráľovského dekrétu č. 261/1996 zo 16. februára 1996 (BOE zo 16. februára 1996).

36 Okrem toho Junta de Andalucía určila dekrétom č. 261/1998 z 15. decembra 1998 pásma ohrozené znečistením vôd dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov na území autonómnej oblasti Andalúzia. Tento dekrét nezahŕňa Rambla de Mojácar.

Konanie pred podaním žaloby

37 Prevádzka chovu ošípaných nachádzajúca sa v mieste nazývanom „El Pago de la Media Legua" na území obce Vera (provincia Almería) a na ceste spájajúcej túto obec s obcou Garrucha, blízko rieky Antas funguje od roku 1976.

38 Komisia dostala v roku 2000 sťažnosť zaregistrovanú pod č. 2000/4044, týkajúcu sa fungovania tejto prevádzky, a listom zo 6. apríla 2000 vyzvala španielske orgány, aby sa vyjadrili k uvedeným skutočnostiam, teda k nekontrolovanému vypúšťaniu odpadov pochádzajúcich z predmetných prevádzok do prostredia na jednej strane, a aby predložili informácie o podmienkach uplatňovania rôznych príslušných právnych úprav Spoločenstva.

39 Listom z 24. augusta 2000 španielske orgány odpovedali, že smernica 75/442 sa nevyhnutne nevzťahovala na močovku z prevádzok chovu, keďže používanie tejto močovky ako hnojivo v okolí prevádzky ju nekvalifikuje ako odpad v zmysle uvedenej smernice. Pokiaľ ide o uplatnenie smernice 85/337, tieto orgány podčiarkli, že „zákon č. 7/1994 stanovoval, že na všetky prevádzky chovu ošípaných bez ohľadu na ich umiestnenie sa vzťahujú opatrenia na ochranu životného prostredia". V tom istom liste bolo takisto uvedené, že sporná prevádzka nemala ešte stále povolenie od obce a že od mája 1999 žiadali miestne orgány, dodnes bezvýsledne, majiteľa prevádzky o dokumenty umožňujúce vyhotovenie správy o životnom prostredí potrebnej na vydanie povolenia. Španielske orgány okrem toho uvádzajú, že močovka neobsahuje nebezpečné látky a že smernica 80/68 sa teda rovnako ako ani smernica 91/271 v danom prípade nemôže uplatniť, keďže neexistuje žiadna sťažnosť týkajúca sa odpadu, ktorý by mohol zasiahnuť pobrežnú lagúnu. Napokon, pokiaľ ide o smernicu 91/676, uvedené orgány uviedli, že ani táto smernica ani dekrét č. 261/1996 neumožňovali domnievať sa, že by predmetná zóna bola ohrozená, keďže príslušná inštitúcia nezistila výskyt dusičnanov, ale navrhla len zaradenie tejto zóny do programu dozoru nad celým pobrežím provincie Almería.

40 V októbri 2000 zaslali španielske orgány Komisii viaceré dokumenty, najmä správu z 5. júla 2000 o situácii predmetnej prevádzky, ktorú vyhotovila spoločnosť Tecnoma na požiadanie Confederación Hidrográfica del Sur (hydrografická konfederácia pre

juh), ako aj písomnosti týkajúce sa konania, ktoré umožňovalo prevádzke získať povolenie na vypúšťanie odpadov, datované zo 14. augusta 1998 a z 2. júla 1999.

41 Komisia, ktorej sťažovatelia predložili v septembri 2000 nové informácie o stave spornej prevádzky, a usudzujúc, že španielske orgány nesplnili najmä smernice 75/442, 85/337, takisto v jej pôvodnom znení, 80/68, 91/271 a 91/676, zaslala 18. januára 2001 Španielskemu kráľovstvu výzvu.

42 Počas dvojstranného rokovania 21. a 22. mája 2001 s oddeleniami Komisie španielske orgány informovali Komisiu, že na základe kontroly vydali 18. apríla 2001 negatívne stanovisko k schváleniu predmetnej prevádzky a že požiadali obec Vera, aby podnikla potrebné opatrenia na zatvorenie tejto prevádzky, pričom keby sa tak nestalo, potom by mohla zasiahnuť sama Junta de Andalucía.

43 Listom z 20. júna 2001 španielske orgány odpovedali na výzvu. Znovu potvrdili, že smernica 75/442 sa im nezdá byť v danom prípade uplatniteľná, a uviedli, pokiaľ ide o smernicu 85/337, že bola vyhotovená negatívna správa o životnom prostredí vo vzťahu k rozšíreniu spornej prevádzky a že príslušné miestne orgány požiadali, aby prijali opatrenia na zatvorenie tejto prevádzky. V súvislosti so smernicou 80/68 uvádzajú, že podzemné vody, ktoré boli údajne zasiahnuté, sa zhodovali s nepatrnou oblasťou podzemnej vody s obmedzenou použiteľnosťou, ktorá sa nachádza blízko pobrežia a vôbec nie je určená na používanie takým spôsobom, kde by bola dôležitá kvalita, a teda táto oblasť bola menej skúmaná, hoci Comisaría de Aguas del Sur (vodohospodársky orgán na juhu krajiny) bol informovaný o potrebe realizácie hydrogeologickej štúdie na posúdenie rizika prípadných zmien kvality vôd v budúcnosti. Pokiaľ ide o smernicu 91/271, španielske orgány uznali, že nebola dodržaná, znečistenie pobrežnej lagúny Antas však podľa nich nebolo spôsobené

prevádzkou chovu ošípaných, ale vypúšťaním odpadových vôd obyvateľov obce Vera. Pokiaľ ide o smernicu 91/676, tieto orgány tvrdili, že bola dodržaná, pričom uviedli, že celková štúdia znečistenia dusičnanmi na vnútroštátnej úrovni by v danom prípade mohla umožniť určiť nové ohrozené zóny.

44 Keďže Komisia usúdila, že tieto predložené odpovede ešte stále nie sú uspokojivé, zaslala listom z 26. júla 2001 odôvodnené stanovisko Španielskemu kráľovstvu, v ktorom ho vyzvala na prijatie potrebných opatrení, aby si splnilo svoje povinnosti v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

45 Listom zo 4. októbra 2001 španielske orgány odovzdali Komisii správu vypracovanú Junta de Andalucía, ktorá uvádzala, že 8. augusta 2001 bolo začaté konanie, ktorého predmetom je postih spornej prevádzky.

46 Keďže Komisia usúdila, že Španielske kráľovstvo stále neprijalo opatrenia potrebné na splnenie svojich povinností, Komisia podala túto žalobu.

47 Španielske kráľovstvo navrhuje zamietnuť túto žalobu a zaviazať Komisiu na náhradu trov konania.

48 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 5. mája 2003 bolo vyhovené návrhu Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na vstup vedľajšieho účastníka do konania na podporu návrhov Komisie, najmä pokiaľ ide o články 4, 9 a 13 smernice 75/442.

O žalobe

49 Na účely preskúmania tejto žaloby je potrebné najprv analyzovať žalobné dôvody založené na nesplnení smerníc 91/271 a 91/676, ktoré sa týkajú celej geografickej oblasti, v ktorej sa nachádza predmetná prevádzka chovu, ďalej výhrady založené na porušení smernice 85/337 aj v jej pôvodnom znení, ktorými Komisia spochybňuje podmienky, za ktorých bola vykonaná výstavba a rozšírenie tejto prevádzky, a napokon žalobné dôvody založené na skutočnosti, že mŕtvoly zvierat a močovka z uvedenej prevádzky boli vypúšťané do životného prostredia v rozpore so smernicami 75/442 a 80/68.

Smernica 91/271

50 V žalobnom dôvode založenom na porušení smernice 91/271 sa Komisia odvoláva na nesplnenie tejto smernice v dvoch smeroch. Na jednej strane uvádza, že celá rieka Antas mala byť zaradená medzi citlivé oblasti identifikované autonómnou oblasťou Andalúzia na základe článku 5 ods. 1 uvedenej smernice, a na druhej strane, že komunálne odpadové vody aglomerácie Vera mali byť preto predmetom náročnejšieho čistenia, ako je sekundárne čistenie, tak ako stanovuje odsek 2 toho istého článku.

51 Pokiaľ ide o prvú časť žalobného dôvodu týkajúceho sa označenia rieky Antas za citlivú oblasť, v prvom rade je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor v rozsudku z 15. mája 2003, Komisia/Španielsko (C-419/01, Zb. s. I-4947), už skonštatoval, že Španielske kráľovstvo si tým, že nevykonalo identifikáciu viacerých citlivých oblastí na svojom území, nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 5 smernice 91/271. V priebehu konania, ktoré viedlo k vydaniu tohto rozsudku, ako vyplýva z bodov 14 a 20 tohto rozsudku, Komisia uznala, že autonómna oblasť Andalúzia

určila príslušné citlivé oblasti, ich názvy uverejnila vo svojom úradnom vestníku a informovala ju o nich; okrem toho španielska vláda uviedla, že Komisia uznala, že toto autonómne spoločenstvo najmä určilo citlivé oblasti nachádzajúce sa v jeho pobrežných vodách. V dôsledku toho sa nesplnenie povinnosti konštatované Súdnym dvorom v bode 23 uvedeného rozsudku týkalo neurčenia citlivých oblastí, ktoré patrili do právomoci ostatných autonómnych oblastí, a teda nie citlivých oblastí patriacich do autonómnej oblasti Andalúzia.

52 Okolnosť, že Súdny dvor už citovaným rozsudkom Komisia/Španielsko skonštatoval, že neoznačenie citlivých oblastí sa netýkalo autonómnej oblasti Andalúzia, však nie je prekážkou tomu, aby sa preskúmal žalobný dôvod založený na nesplnení smernice 91/271. Tento žalobný dôvod je totiž založený na prvkoch, o ktorých Komisia v priebehu konania pred podaním žaloby predchádzajúceho tomuto konaniu na Súdnom dvore nevedela a ktoré vyplývajú zo správy vypracovanej pre Komisiu inštitútom ERM v januári 2000, čo je dátum po vydaní odôvodneného stanoviska v tej istej veci. Komisia je teda oprávnená, aby na základe tejto správy o kontrole citlivých oblastí a ohrozených pásiem v Španielsku uviedla, že vo vzťahu k prebratiu smernice 91/271 pretrvávajú určité nedostatky, a aby z tohto dôvodu začala nové konanie o nesplnenie povinnosti.

53 V druhom rade z uvedenej správy, proti ktorej obsahu v tomto bode španielska vláda nenamietala, vyplýva, že vody rieky Antas sú postihnuté eutrofizáciou, majú zvýšený obsah dusičnanov a sú do nich vypúšťané vzhľadom na výskyt hotelov a turistických centier v jej blízkosti veľké množstvá živín. Tieto kritériá sa zaraďujú medzi tie, ktoré sa podľa prílohy II smernice 91/271 musia vziať do úvahy členskými štátmi pri identifikácii citlivých oblastí. Ďalej Komisia uviedla bez toho, že by proti tomu španielska vláda namietala, že španielske orgány navrhli označiť uvedenú rieku ako lokalitu s európskym významom v sieti Natura 2000, berúc do úvahy výskyt

korytnačiek „testudo graeca" vo vodách tejto rieky. Hoci tento prvok nie je uvedený medzi kritériami stanovenými v uvedenej prílohe II, takýto prvok je dodatočnou informáciou vo vzťahu k osobitného záujmu, ktorý predstavuje ochrana predmetných vodných prostredí pred vypúšťaním nedostatočne čistených komunálnych odpadových vôd.

54 Španielska vláda namieta, že Rambla rieky Antas neobsahuje voľné prírodné vody, ale podzemné prítoky, v ktorých sa vzhľadom na nedostatok svetla nemôžu vyvinúť riasy, a teda nemôže dôjsť k eutrofizácii. Aj keby sme predpokladali, že toto tvrdenie je správne, neodporuje identifikácii tejto zóny ako citlivej oblasti v zmysle smernice 91/271. Na jednej strane totiž príloha II tejto smernice stanovuje, že citlivé oblasti sa môžu skladať z „vodných oblastí" a nevyžaduje teda, aby predmetné vodné prostredie bolo vo voľných vodách. Na druhej strane na určenie toho, či oblasť možno identifikovať ako citlivú oblasť, uvádza táto príloha aj iné kritériá ako eutrofizáciu, a to najmä zvýšenú koncentráciu dusičnanov.

55 Rieka Antas mala byť preto ako celok identifikovaná španielskymi orgánmi ako citlivá oblasť.

56 Z týchto dôvodov je prvá časť žalobného dôvodu dôvodná.

57 Pokiaľ ide o druhú časť žalobného dôvodu týkajúcu sa požiadavky na náročnejšie čistenie, ako je sekundárne čistenie, tak ako upravuje článok 5 ods. 2 smernice 91/271, ktorému by mali podliehať komunálne odpadové vody aglomerácie Vera, je potrebné uviesť na jednej strane, že španielska vláda nenamieta proti skutočnosti, že tieto vody sú len primárne čistené.

58 Na druhej strane z číselných údajov predložených Komisiou v replike vyplýva, že v protiklade s tým, čo uvádza španielska vláda, uvedená aglomerácia, zohľadňujúc počet stálych obyvateľov obce Vera, ktorých je približne 8 000, a význam náporu letných turistov, ktorí prichádzajú do predmetného regiónu, má p. k. vyššie ako 10 000. Keďže komunálne odpadové vody tejto aglomerácie sú vypúšťané do oblasti, ktorá tak, ako bolo povedané, mala byť identifikovaná ako citlivá oblasť, španielske orgány mali dbať na to, aby tieto vody prešli pred vypustením v uvedenej oblasti náročnejším čistením ako tým, ktoré je uvedené v článku 4 smernice 91/271, teda náročnejším čistením ako je sekundárne čistenie, najneskôr do 31. decembra 1998.

59 Tvrdenie španielskej vlády založené na tom, že lehota stanovená smernicou 91/271 pre aglomerácie, ktoré majú p. k. medzi 2 000 a 15 000, uplynie až 31. decembra 2005, nemožno uznať ani vtedy, ak by p. k. aglomerácie Vera patrilo do tejto kategórie. Článok 3 ods. 1 a 2 uvedenej smernice totiž stanovuje túto lehotu na zabezpečenie zberného systému a sekundárneho čistenia iba pre také vypúšťania komunálnych odpadových vôd takejto kategórie aglomerácií, ktoré sa vykonávajú mimo citlivých oblastí. Uvedená lehota sa teda v žiadnom prípade nemôže uplatniť na vypúšťania komunálnych odpadových vôd aglomerácie Vera.

60 Okolnosť uvádzaná španielskou vládou, že spoločnosť spravujúca čistiacu stanicu neposkytla určité informácie týkajúce sa analytickej štúdie predmetných komunálnych odpadových vôd, nespochybňuje konštatovanie, že tieto vody nie sú predmetom čistenia stanoveného smernicou 91/271. Ďalej španielska vláda, uvádzajúc v duplike, že čistiaca stanica obce Vera postavená roku 1993 bola koncipovaná tak, aby až do roku 2011 dostatočne zodpovedala podmienkam právnej úpravy vypúšťania v citlivých oblastiach, pripustila, že tieto podmienky neboli splnené v lehote stanovenej v odôvodnenom stanovisku.

61 Z tohto dôvodu je druhá časť žalobného dôvodu dôvodná. Žalobné návrhy založené na nesplnení smernice 91/271 sa teda považujú za prípustné.

Smernica 91/676

62 Španielska vláda uvádza, že žalobný dôvod založený na porušení smernice 91/676 je neprípustný z dvoch hľadísk. Na jednej strane tento žalobný dôvod podľa nej nebol uvedený v odôvodnenom stanovisku a Komisia ho teda nemôže uviesť po prvýkrát pred Súdnym dvorom. Na druhej strane Komisia už začala pod č. 2002/2009 iné konanie o porušení uvedenej smernice jej nesplnením, keď zaslala Španielskemu kráľovstvu výzvu, ktorá uvádzala takisto Rambla de Mojácar. Teda zásada *non bis in idem*, ktorá je uplatniteľná na konania o nesplnenie povinnosti, bráni tomu, aby boli proti jednému členskému štátu podané dve žaloby o nesplnenie povinnosti vo vzťahu k tomu istému porušeniu práva Spoločenstva.

63 Pokiaľ ide o prvé hľadisko, tvrdenia španielskej vlády možno len odmietnuť. Z celku dokumentov v spise, najmä z výzvy a odôvodneného stanoviska zaslaných členskému štátu, totiž vyplýva, že nesplnenie smernice 91/676 predstavuje jednu z výhrad, ktoré Komisia uvádzala už pri konaní pred podaním žaloby. Predmet konania tak bol jasne vymedzený a španielska vláda bola takisto vyzvaná na predloženie svojich pripomienok a prípravu svojej obhajoby (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. decembra 1982, Komisia/Dánsko, 211/81, Zb. s. 4547, body 8 a 9). Táto výhrada sa teda v odôvodnenom stanovisku naozaj vyskytovala, aj keď v záverečnej časti uvedeného stanoviska nebola výslovne uvedená a bola uvedená za podobných a dostatočne presných podmienok v žalobe (pozri v tomto zmysle už citovaný rozsudok Komisia/Dánsko, už citovaný, body 14 a 15).

64 Z tohto prvého hľadiska teda nie je žalobný dôvod neprípustný.

65 Pokiaľ ide o druhé hľadisko, hoci by sa aj predpokladalo, že zásada *non bis in idem* sa uplatňuje na konanie o nesplnenie povinnosti, stačí konštatovať, že táto okolnosť nemá v tomto konaní vplyv na prípustnosť žalobného dôvodu. Za predpokladu, že by Súdny dvor skonštatoval, že tento žalobný dôvod je dôvodný, jediným dôsledkom tvrdení španielskej vlády by bolo, že Komisia by prípadne musela zastaviť konanie o nesplnenie povinnosti, ktoré začala pod č. 2002/2009, v rozsahu, v ktorom v tomto konaní ide o označenie Rambla de Mojácar ako ohrozené pásmo.

66 Z tohto druhého hľadiska teda nie je žalobný dôvod neprípustný.

67 Pokiaľ ide o dôvodnosť, Komisia správne tvrdí, že španielske orgány tým, že vyhlásili lagúnu rieky Antas za citlivú oblasť na účely smernice 91/271, uznali stav eutrofizácie vôd predmetného regiónu a silný obsah dusičnanov v nich, tak ako to uvádza správa inštitútu ERM týkajúca sa kontroly citlivých oblastí a ohrozených pásiem v Španielsku. Španielska vláda ďalej vo vyjadrení k žalobe pripúšťa, že obsah dusičnanov v týchto vodách, ktorý predstavuje jedno z kritérií označenia za ohrozené pásma uvedených v prílohe 1 smernice 91/676, je vyššia ako 50 mg na liter.

68 Na odôvodnenie skutočnosti, že Rambla de Mojácar nebola označená ako ohrozené pásmo, španielska vláda uvádza, že kritérium na označenie stanovené v článku 1 uvedenej smernice, ktorým je prítomnosť dusičnanov pochádzajúcich z poľnohospodárskej výroby, nie je splnené.

69 Tento argument nemožno uznať. Ako totiž už Súdny dvor rozhodol, na to, aby sa vody považovali za „zasiahnuté znečistením" v zmysle najmä článku 3 ods. 1

smernice 91/676 a boli označené za ohrozené pásma podľa článku 3 ods. 2 uvedenej smernice, nie je potrebné, aby znečistenie spôsobovali výlučne zlúčeniny dusíka z poľnohospodárskych zdrojov. Postačuje, aby sa na ňom podieľali podstatným spôsobom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. apríla 1999, Standley a i., C-293/97, Zb. s. I-2603, body 30 a 35).

70 Španielska vláda vo svojej duplike uvádza, že označenie Rambla de Mojácar za ohrozené pásmo v rámci tohto konania nie je rozhodujúce, keďže táto oblasť predstavuje hydrologickú oblasť odlišnú od oblasti Rambla rieky Antas, ktorá jediná je uvedená v tejto žalobe. Tento argument však nie je dôvodný. Neoznačenie Rambla de Mojácar za ohrozené pásmo v zmysle smernice 91/676 totiž uvádza Komisia ako žalobný dôvod odlišný od toho, ktorý je založený na neidentifikácii Rambla rieky Antas ako citlivej oblasti v zmysle smernice 91/271. Na rozdiel od toho, čo tvrdí španielska vláda, sa teda žaloba netýka iba Rambla rieky Antas. Z tých istých dôvodov musí byť odmietnuté aj tvrdenie španielskej vlády, podľa ktorého sa údaje založené na publikácii Instituto Geológico y Minero de España týkajú hydrogeologickej jednotky Bajo Almanzora, ktorá nezodpovedá oblasti uvedenej v konaní o nesplnenie povinnosti.

71 Pokiaľ ide o námietku podanú španielskou vládou týkajúcu sa skutočnosti, že údaje pochádzajúce zo správy zostavenej inštitútom ERM údajne nie sú tak vierohodné ako údaje zhromaždené pre Junta de Andalucía, táto nepreukazuje, že znečistenie dusičnanmi nepochádza z poľnohospodárskej činnosti.

72 Napokon španielska vláda zbytočne uvádza, že ak vydelíme množstvo hnojiva plochou, na ktorej sa vykonáva aplikácia močovky na pôdu, obsah dusičnanov by bol

zjavne nižší ako 170 kg na hektár, čo je hranica stanovená v prílohe III ods. 2 smernice 91/676. Žalobný dôvod sa totiž nezakladá na tom, že aplikáciu močovky na pôdu by realizovala predmetná prevádzka chovu porušujúc ustanovenia smernice 91/676, ale na tom, že Španielske kráľovstvo neoznačilo Rambla de Mojácar ako ohrozené pásmo. Tento argument španielskej vlády je teda nepoužiteľný a musí byť odmietnutý.

73 V tejto veci španielska vláda, pokiaľ ide o hydrogeologickú jednotku 06.06 (Bajo Almanzora), nepredložila žiadny presný údaj, ktorý by umožňoval spochybniť tvrdenie Komisie, podľa ktorého je podiel poľnohospodárskych zdrojov na znečistení dusičnanmi podstatný.

74 Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobný dôvod založený na porušení smernice 91/676 je dôvodný.

Smernica 85/337

75 Komisia uvádza, že vo vzťahu k prevádzke chovu ošípaných nebolo vykonané posúdenie jej vplyvov na životné prostredie pred jej výstavbou, teda pred 14. marcom 1999, čo bol dátum pre prebratie smernice 85/337, alebo pred jej rozšírením, ktoré sa uskutočnilo po tomto dátume, porušujúc tak články 2 a 4 ods. 2 smernice 85/337 aj v jej pôvodnom znení.

76 Španielska vláda uvádza, že Komisia nespresnila, ktorej z týchto dvoch verzií sa týka nesplnenie, a že žalobný dôvod je preto neprípustný. Subsidiárne tá istá vláda tvrdí,

že tento žalobný dôvod nie je dôvodný. V replike Komisia uviedla, že predmetná prevádzka bola zriadená pred nadobudnutím účinnosti smernice 85/337 a že sa teda v tejto veci má uplatniť smernica 85/337 v pôvodnom znení.

77 V tomto smere je v prvom rade potrebné uviesť, čo ani Komisia nepopiera, že táto prevádzka chovu ošípaných bola zriadená roku 1976. V tomto čase žiadne ustanovenie práva Spoločenstva nezaväzovalo španielske orgány, aby vykonali posúdenie vplyvov uvedenej prevádzky na životné prostredie. Lehota na prebratie smernice 85/337 v pôvodnom znení totiž uplynula 3. júla 1988 a Súdny dvor rozhodol, že táto smernica nemohla uložiť členským štátom vykonanie posúdení vplyvov na životné prostredie pre projekty, ktoré síce podliehali schváleniu, ale boli zrealizované pre týmto dátumom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. augusta 1995, Komisia/Nemecko, C-431/92, Zb. s. I-2189, bod 32, vo vzťahu k projektom, v ktorých prípade bola predložená žiadosť o schválenie po 3. júli 1988).

78 V druhom rade z dokumentov v spise vyplýva, že po 14. marci 1999, čo je dátum uplynutia lehoty na prebratie smernice 85/337, bola predmetná prevádzka chovu predmetom nového povoľovacieho konania podľa zákona č. 7/1994. Tento zákon stanovuje, že povolenie prevádzok ošípaných, ktoré majú viac ako 100 chovných prasníc a 500 ošípaných určených na výkrm, kategórie, do ktorej patrí uvedená prevádzka chovu, keďže táto má približne 2 800 kusov zvierat, podlieha vykonaniu posúdenia vplyvov na životné prostredie.

79 Komisia však nepreukázala, ako konkrétne španielske orgány pri vykonávaní tohto nového povoľovacieho postupu a pred 26. septembrom 2001, čo je dátum uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, nesplnili smernicu 85/337.

80 Španielske orgány sa v skutočnosti podriadili pravidlu, podľa ktorého posúdenie vplyvov na životné prostredie je nutné aj pri projektoch, ktoré boli zrealizované pred dátumom uplynutia lehoty na prebratie smernice 85/337, ak tieto projekty boli povolené bez toho, že by im predchádzalo takéto posúdenie, a ak boli predmetom nového povoľovacieho konania začatého po tomto dátume (pozri v tomto zmysle, pokiaľ ide o smernicu 85/337 v pôvodnom znení, rozsudok z 18. júna 1998, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, C-81/96, Zb. s. I-3923, body 23 a 25, vo vzťahu k projektom povoleným pred 3. júlom 1988, ktorým však nepredchádzalo posúdenie vplyvov na životné prostredie a sú predmetom novej žiadosti o povolenie podanej po tomto dátume).

81 Na jednej strane z dokumentov v spise vyplýva, že španielske orgány pri uplatňovaní zákona č. 7/1994, ktorého súlad s požiadavkami smernice 85/337 Komisia nenamietala, začali konanie týkajúce sa posudzovania vplyvov na životné prostredie, ktoré umožnilo preveriť, či predmetná prevádzka chovu mohla byť povolená a či jej postavenie z hľadiska správneho práva môže byť prípadne riadne upravené. V máji 1999 uvedené orgány teda požiadali majiteľa tejto prevádzky o dokumenty, ktoré by umožnili vypracovať správu o vplyve na životné prostredie. Táto správa bola vyhotovená v júli 2000 spoločnosťou Tecnoma na požiadanie Confederación Hidrográfica del Sur a predložená Komisii v októbri 2000.

82 Na druhej strane španielske orgány starostlivo vykonali kontrolu predmetnej prevádzky chovu a rozhodli, najmä vo svetle negatívnych výsledkov tejto kontroly, že nie je možné povoliť uvedenú prevádzku. Tie isté orgány 18. apríla 2001 teda vydali negatívne stanovisko k povoleniu pre túto prevádzku a požiadali obec Vera, aby prijala potrebné opatrenia na zabezpečenie jej zatvorenia. Napokon 8. augusta 2001 bolo začaté konanie, ktorého predmetom je postih proti osobe riadiacej predmetnú prevádzku.

83 Španielske orgány teda správne vykonali povinnosť posúdenia vplyvu na životné prostredie stanovenú zákonom č. 7/1994. Nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z práva Spoločenstva, ktoré v tomto smere uvádza Komisia, preto nie je preukázané.

84 Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobný dôvod založený na tom, že Španielske kráľovstvo porušilo články 2 a 4 ods. 2 smernice 85/337, a to aj v jej pôvodnom znení, musí byť zamietnutý bez toho, aby bolo potrebné preskúmať dôvod neprípustnosti uvádzaný španielskou vládou.

Smernica 75/442

85 Komisia uvádza, že predmetná prevádzka produkuje odpad vo veľkom množstve, najmä močovku a mŕtvoly zvierat, a že na tieto odpady, keďže pre nakladanie s nimi neexistuje osobitná právna úprava Spoločenstva, sa vzťahuje smernica 75/442. Táto prevádzka funguje podľa Komisie bez povolenia, ktoré vyžaduje článok 9 tejto smernice, a uvedené odpady sú, tak ako to uznali aj samotné španielske orgány, vypúšťané nekontrolovaným spôsobom na susedné pozemky, pričom sa nedodržiavajú požiadavky zhodnocovania alebo zneškodňovania uvedené v článku 4 tej istej smernice. Napokon, uvedená prevádzka nie je predmetom žiadnej primeranej pravidelnej kontroly zo strany príslušných orgánov, čo porušuje článok 13 uvedenej smernice.

86 V tomto smere je potrebné pripomenúť, že rozsah pôsobnosti pojmu „odpad" v zmysle smernice 75/442 závisí od významu pojmu „zbaviť sa", ktorý je uvedený v článku 1 písm. a) prvom pododseku uvedenej smernice (pozri rozsudok z 18. decembra 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Zb. s. I-7411, bod 26).

87 V určitých situáciách látka, materiál alebo surovina ako výsledok procesu ťažby alebo výroby, ktorého hlavným účelom však nie je ich produkcia, nemusia predstavovať zostatok po takomto procese, ale môžu byť vedľajším produktom, ktorého sa podnik

nechce „zbaviť" v zmysle článku 1 písm. a) prvého pododseku smernice 75/442, ale ktorý chce využiť alebo speňažiť za výhodnejších podmienok pre neho, v neskoršom procese bez predchádzajúceho spracovania. V takom prípade teda nie je žiaden dôvod podriadiť ustanoveniam tejto smernice, vopred určeným na zneškodnenie alebo zhodnotenie odpadu, látky, materiály alebo suroviny, ktoré majú z ekonomického hľadiska hodnotu výrobku nezávisle na akomkoľvek spracovaní a ktoré ako také patria pod právnu úpravu vzťahujúcu sa na tieto výrobky, za podmienky, že takéto opätovné použitie nie je iba náhodné, ale skutočné bez predchádzajúceho spracovania a v ďalšom výrobnom procese (pozri rozsudok z 18. apríla 2002, Palin Granit a Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Zb. s. I-3533, body 34 až 36).

88 Súdny dvor takto rozhodol, že odpad kameňa a piesku, ktorý zostal z procesu obohacovania nerastov, pochádzajúci z prevádzky bane nebol kvalifikovaný ako odpad v zmysle smernice 75/442, keďže jeho držiteľ ho používa v súlade so zákonom na nevyhnutné zasýpanie šácht uvedenej bane a predložil dostatočné záruky pre identifikáciu a efektívne používanie týchto látok (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. septembra 2003, AvestaPolarit Chrome, C-114/01, Zb. s. I-8725, bod 43). Súdny dvor takisto uznal, že odpad v zmysle uvedenej smernice nepredstavuje ani ropný koks, ktorý bol zámerne vyrobený alebo pochádza zo simultánnej produkcie iných palivových ropných látok v ropnej rafinérii a ktorý sa používa s istotou ako palivo pre energetické potreby rafinérie a iných priemyselných podnikov (uznesenie z 15. januára 2004, Saetti a Frediani, C-235/02, Zb. s. I-1005, bod 47).

89 Tak ako správne uvádza vláda Spojeného kráľovstva vo vyjadrení vedľajšieho účastníka konania, maštaľný hnoj sa nemusí za tých istých podmienok kvalifikovať ako odpad, ak je používaný ako pôdne hnojivo v rámci zákonného vykonávania aplikácie na pôdu na riadne identifikovaných pozemkoch a ak je jeho skladovanie obmedzené na potreby takejto aplikácie na pôdu.

90 Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, nie je potrebné túto analýzu obmedziť na maštaľný hnoj používaný ako hnojivo na pozemkoch, ktoré patria do tej istej poľnohospodárskej prevádzky, ako je tá, ktorá tento maštaľný hnoj produkuje. Tak ako už Súdny dvor rozhodol, látku nemožno považovať za odpad v zmysle smernice 75/442, ak sa s istotou používa pre potreby hospodárskych subjektov odlišných od toho subjektu, ktorý ho vyprodukoval (pozri v tomto zmysle uznesenie Saetti a Frediani, už citované, bod 47).

91 Naopak, analýza, ktorá v určitých situáciách umožňuje usúdiť, že zostatok z výroby nie je odpadom, ale vedľajším produktom alebo surovinou, ktorú je možné znovu použiť v nepretržitosti výrobného procesu, sa nemôže vzťahovať na mŕtvoly chovných zvierat, keď tieto zvieratá zomreli na mieste prevádzky a neboli porazené na účely ľudskej spotreby.

92 Tieto mŕtvoly totiž nemôžu byť vo všeobecnosti znovu používané na účely potravín určených pre ľudskú spotrebu. Právnou úpravou Spoločenstva, najmä smernicou Rady 90/667/EHS z 27. novembra 1990, ktorou sa ustanovujú veterinárne pravidlá na likvidáciu a spracovanie živočíšneho odpadu, jeho umiestňovanie na trh a zabránenie výskytu patogénov v krmivách živočíšneho alebo rybieho pôvodu a ktorou sa mení a dopĺňa smernica 90/425/EHS [(Ú. v. ES L 363, s. 51), smernica 90/667 bola zrušená po dátume stanovenom v odôvodnenom stanovisku článkom 37 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002 z 3. októbra 2002, ktorým sa stanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa živočíšnych vedľajších produktov neurčených pre ľudskú spotrebu (Ú. v. ES L 273, s. 1)], sú považované za „živočíšne odpady" [*neoficiálny preklad*] a okrem toho za odpady patriace do kategórie „vysoko nebezpečný materiál" [*neoficiálny preklad*], ktoré musia byť spracované v závodoch odsúhlasených členskými štátmi alebo byť zneškodnené spálením alebo zakopaním. Tá istá smernica 90/667 stanovuje, že tieto látky sa môžu používať na kŕmenie zvierat, ktoré nie sú určené na ľudskú spotrebu, ale iba podľa povolení vydaných členskými štátmi a pod veterinárnym dozorom príslušných orgánov.

93 Mŕtvoly zvierat, ktoré zomreli na mieste predmetnej prevádzky, nemôžu byť teda v žiadnom prípade použité za podmienok, ktoré by umožňovali, aby sa nich nevzťahovala definícia odpadu v zmysle smernice 75/442. Držiteľ týchto mŕtvol má rozhodne povinnosť sa ich zbaviť, pričom tieto predmety musia byť považované za odpad.

94 V danom prípade, pokiaľ ide v prvom rade o močovku vyrobenú prevádzkou chovu, z dokumentov v spise vyplýva, že táto močovka sa používa ako poľnohospodárske hnojivo a šíri sa na tento účel na riadne identifikovaných pozemkoch. Skladuje sa v skladovacej jame až do času, keď sa aplikuje na pôdu. Osoba riadiaca predmetnú prevádzku sa jej teda nechce zbaviť, a preto táto močovka nepredstavuje odpad v zmysle smernice 75/442.

95 Okolnosť, že v európskom katalógu odpadov sa medzi „odpadmi pochádzajúcimi z primárnej poľnohospodárskej výroby" [*neoficiálny preklad*] uvádzajú „výkaly, moč a hnoj (vrátane znečistenej slamy), maštaľný hnoj, ktoré sú zbierané oddelene a upravované mimo daného miesta" [*neoficiálny preklad*], nespochybňuje tento záver. Toto všeobecné zaradenie maštaľného hnoja totiž neberie do úvahy podmienky, za ktorých sa tento maštaľný hnoj používa a ktoré sú rozhodujúce na účely posúdenia pojmu odpad. Ďalej, úvodná poznámka uvedená v prílohe k európskemu katalógu odpadov obsahuje spresnenie, že tento zoznam odpadov „nie je vyčerpávajúci" [*neoficiálny preklad*], že „skutočnosť, že látka je tam uvedená, neznamená, že je odpadom vo všetkých prípadoch" [*neoficiálny preklad*] a že „zápis do tohto zoznamu je účinný, len ak látka zodpovedá definícii odpadov" [*neoficiálny preklad*].

96 Tvrdenie Komisie, podľa ktorého pravidlá kódexu vhodných postupov v poľnohospodárstve prijatého Junta de Andalucía nie sú v danom prípade dodržané, a to určite nie viac ako maximálne množstvá aplikácie na pôdu stanovené v prílohe III smernice 91/676, nemá vplyv na kvalifikáciu močovky v zmysle smernice 75/442. Skutočnosť, aj keby bola preukázaná, že prax aplikácie na pôdu

v spornej prevádzke chovu nie je po všetkých stránkach v súlade s týmto kódexom vhodných postupov v poľnohospodárstve a smernicou 91/676, by síce mohla byť typická pre nesplnenie povinností vyplývajúcich z tejto poslednej uvedenej smernice, avšak nepreukazuje, že močovka je vypúšťaná nekontrolovaným spôsobom do životného prostredia za podmienok, ktoré by umožňovali považovať ju za odpad.

97 Keďže Komisia sa neodvolávala na porušenie smernice 91/676 v tomto bode, ale obmedzila sa na údajné nesplnenie smernice 75/442, žalobný dôvod založený na nesplnení tejto poslednej uvedenej smernice musí byť zamietnutý v rozsahu, v akom sa týka močovky.

98 V druhom rade, pokiaľ ide o mŕtvoly zvierat, ktorých prítomnosť bola zistená v predmetnej prevádzke chovu, ktoré sa musia považovať za odpad v zmysle smernice 75/442, ako bolo uvedené aj v bode 94 tohto rozsudku, španielska vláda uvádza, že na tieto mŕtvoly „sa už vzťahuje iná právna úprava", a sú teda vylúčené z oblasti pôsobnosti tejto smernice na základe článku 2 ods. 1 písm. b) bodu iii) uvedenej smernice.

99 Súdny dvor už rozhodol, že tento pojem „iná právna úprava" môže znamenať právnu úpravu Spoločenstva, ako aj vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá sa vzťahuje na kategóriu odpadov uvedenú v článku 2 ods. 1 písm. b) smernice 75/442, za podmienky, že táto právna úprava, či už Spoločenstva alebo vnútroštátna, sa týka nakladania s uvedenými odpadmi ako takými a že vedie k najmenej rovnakému stupňu ochrany životného prostredia, ako je ten, ktorý stanovuje uvedená smernica (pozri rozsudok AvestaPolarit Chrome, už citovaný, bod 61).

100 Bez toho, aby bolo potrebné sa v tomto konaní vysloviť ku kritike, ktorú Komisia predniesla na pojednávaní proti už citovanému rozsudku AvestaPolarit Chrome vo

vzťahu k mŕtvolám zvierat, ktoré sú sporné v tomto prípade, bola zákonodarcom Spoločenstva prijatá „iná právna úprava" Spoločenstva, ako smernica 75/442 v zmysle článku 2 ods. 1 písm. b) tejto smernice.

101 Smernica 90/667 sa totiž týka najmä nakladania s týmito mŕtvolami ako s odpadmi. Stanovuje presné pravidlá uplatniteľné na túto kategóriu odpadov, stanovujúc osobitne, že majú byť spracované v odsúhlasených závodoch alebo byť zneškodnené spálením alebo zakopaním. Definuje napríklad prípady, v ktorých majú byť tieto odpady — keď nemôžu byť spracované — spálené alebo zakopané. Jej článok 3 ods. 2 teda upresňuje, že tieto odpady môžu byť spálené alebo zakopané, najmä ak „množstvo a vzdialenosť, ktoré treba zvládnuť, nedovoľuje zber odpadu" [*neoficiálny preklad*], a že „zakopanie odpadov musí byť dostatočne hlboké, aby sa mäsožravým zvieratám zabránilo vyhrabať mŕtvoly alebo odpad, a že musí byť vykonané do vhodnej pôdy tak, aby sa zabránilo kontaminácii hladiny podzemných vôd a akémukoľvek poškodzovaniu životného prostredia. Pred zakopaním sa musia mŕtvoly alebo odpad podľa potreby postriekať vhodným dezinfekčným prostriedkom, ktorý schváli príslušný orgán." [*neoficiálny preklad*] Uvedená smernica takisto stanovuje kontroly a inšpekcie, ktoré musia realizovať členské štáty, a v článku 12 uvádza, že v určitých prípadoch môžu veterinárni odborníci Komisie vykonávať kontroly na mieste v spolupráci s vnútroštátnymi orgánmi. Nariadenie č. 1774/2002 prijaté po sanitárnej kríze takzvanej choroby „šialených kráv", ktoré nadobudlo účinnosť po dátume uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, stanovuje ešte presnejšie podmienky dočasného skladovania živočíšneho odpadu, nakladania s ním a jeho spaľovania.

102 Ustanovenia smernice 90/667 upravujú dopad nakladania s mŕtvolami zvierat na životné prostredie a svojou presnosťou zodpovedajú stupňu ochrany životného prostredia, ktorý je aspoň rovnaký ako ten, ktorý upravuje smernica 75/442. Predstavujú teda na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia v replike, inú „právnu úpravu" vzťahujúcu sa na túto kategóriu odpadov, čo umožňuje domnievať sa, že na túto kategóriu sa nevzťahuje uvedená smernica, bez toho, že by bolo potrebné skúmať, či

vnútroštátna právna úprava, na ktorú sa odvoláva španielska vláda, predstavuje sama osebe takúto „inú právnu úpravu".

103 Smernica 75/442 sa teda nevzťahuje na predmetné mŕtvoly zvierat. Keďže Komisia sa odvolávala iba na porušenie tejto smernice, žalobný dôvod musí byť zamietnutý, pokiaľ ide o uvedené mŕtvoly zvierat.

104 Z týchto dôvodov musí byť tento žalobný dôvod zamietnutý v celom rozsahu.

Smernica 80/68

105 Z listu z 20. júna 2001, ktorým španielske orgány odpovedali na výzvu, podľa Komisie vyplýva, že oblasť zasiahnutá predmetnou prevádzkou chovu ošípaných je znečistená dusičnanmi, látkami, ktoré patria do zoznamu II bod 3 smernice 80/68, a že táto oblasť nebola predmetom predchádzajúcej hydrogeologickej štúdie, porušujúc tak článok 3 písm. b), článok 5 ods. 1 a článok 7 uvedenej smernice.

106 Španielska vláda však správne uvádza, že používanie močovky ako hnojiva je činnosťou, ktorá najčastejšie zodpovedá vhodným postupom v poľnohospodárstve, a nie „likvidáci[i] týchto látok alebo ich umiestňovani[u] na skládky s cieľom ich likvidácie" v zmysle článku 5 tej istej smernice.

107 Okrem toho na režim ochrany vôd pred znečistením pochádzajúcim z maštaľného hnoja sa nevzťahuje smernica 80/68, ale smernica 91/676, ktorej predmetom je práve

predchádzať znečisteniu vôd pochádzajúcemu z aplikácie na pôdu alebo vypúšťania výkalov zvierat, ako aj z nadmerného hnojenia a ktorá obsahuje opatrenia nakladania s odpadmi, ktoré členské štáty musia uložiť poľnohospodárskym prevádzkam. Ak by sa článok 5 smernice 80/68 vykladal v tom zmysle, že členské štáty musia používanie močovky alebo všeobecnejšie maštaľného hnoja ako poľnohospodárskych hnojív podriadiť predchádzajúcemu prieskumu zahŕňajúcemu najmä hydrogeologickú štúdiu predmetnej oblasti, režim ochrany stanovený smernicou 80/68 by čiastočne nahrádzal režim stanovený v smernici 91/676.

108 Španielske orgány teda neboli na základe smernice 80/68 povinné podriadiť používanie močovky z predmetnej prevádzky chovu v poľnohospodárstve schvaľovaciemu konaniu stanovenému touto smernicou, a za týchto podmienok ani realizovať hydrogeologickú štúdiu v predmetnej oblasti.

109 Z týchto dôvodov musí byť žalobný dôvod založený na porušení smernice 80/68 zamietnutý.

110 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Španielske kráľovstvo si tým, že:

— nedbalo na to, aby komunálne odpadové vody aglomerácie Vera prešli čistením spôsobom stanoveným v článku 5 ods. 2 smernice 91/271/EHS, teda náročnejším čistením ako tým, ktoré je uvedené v článku 4 tejto smernice, a

— neoznačilo Rambla de Mojácar ako ohrozené pásmo, porušujúc ustanovenia článku 3 ods. 1, 2 a 4 smernice Rady 91/676,

nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z už citovaných smerníc.

111 V zostávajúcej časti je potrebné žalobu zamietnuť.

O trovách

112 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. V súlade s článkom 69 ods. 3 toho istého rokovacieho poriadku môže Súdny dvor rozdeliť náhradu trov konania alebo rozhodnúť tak, že každý z účastníkov znáša svoje vlastné trovy konania, ak účastníci nemajú úspech v jednej časti alebo vo viacerých častiach predmetu konania alebo z výnimočných dôvodov.

113 V tomto konaní je potrebné vziať do úvahy, že žalobe nebolo vyhovené v celom rozsahu nesplnenia definovaného Komisiou.

114 Je preto potrebné zaviazať Španielske kráľovstvo na náhradu dvoch tretín všetkých trov konania. Komisia je povinná nahradiť zvyšnú tretinu.

115 V súlade s článkom 69 ods. 4 rokovacieho poriadku Spojené kráľovstvo znáša svoje vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Španielske kráľovstvo si tým, že nedbalo na to, aby komunálne odpadové vody aglomerácie Vera prešli čistením spôsobom stanoveným v článku 5 ods. 2 smernice rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd, teda náročnejším čistením ako tým, ktoré je uvedené v článku 4 uvedenej smernice, a neoznačilo Rambla de Mojácar ako ohrozené pásmo, porušujúc ustanovenia článku 3 ods. 1, 2 a 4 smernice Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z uvedených smerníc.**

2. **V zostávajúcej časti sa žaloba zamieta.**

3. **Španielske kráľovstvo je povinné nahradiť dve tretiny všetkých trov konania. Komisia Európskych spoločenstiev je povinná nahradiť zvyšnú tretinu.**

4. **Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska znáša svoje vlastné trovy konania.**

Podpisy